

Zgodba o pastirju Pavlu

7. Prepad.

prva je Pavla vse prav rado imelo; očitno je ugajal krepki in razumni mladenci starim in mladim v gradu. Ko je bil Pavel še volar, so grajske dekline želele uganjati z njim norčije, kolikor bi se jim zljubilo. Pavel pa se jim ni odzval in se jim je izogibal celo ob prostih urah. To so mu hudo zamerile in mu v svoji užaljenosti pokazale hrbet za vselej, ga vlekle skozi zobe in obrekovale, da mu kmalu še las na glavi ni ostal neoporečen. Njegovo hitro napredovanje v službi je pa tudi grajske hlapce razburilo: »Tako mlad,« so se jezili, »pa bo nam gospodaril?«

Kot volar in veliki hlapec je Pavel dobro spoznal grajsko služinčad. Vedel je, da vlada tudi nepoštenost med njimi. Na lastne oči je moral gledati, kako so nepoštene dekline skrivaj prinašale iz

grajske kleti v velikih posodah vino, ki so ga potem skupno popivali in se napajali do pijanosti, vmes pa noreli, plesali in ponočevali. Zdaj jim je to seveda za vedno odklenkalo. Dasi jim je dajal Pavel poslej dvojno mero pijače, so vendarle godrnjali: »Prej smo pili dobro vino in plesali po mili volji, zdaj pa žlampamo slabo kislico in se raztegujemo le po ozarah, košenicah in gozdovih s sekiro, koso ali rovnico v roki.« Zamerili so najprej grofu, da jim je določil za oskrbnika ravno Pavla, ki je bil že dobro poučen o poselskem življenju v gradu. To je vžgalo v njih srcih srd tudi do Pavla, posebno še, ker se jih je že prej izogibal in naravnost grajal njih razvade. Nevoščljivost jih je grizla; dajali so si duška s tem, da so na skrivaj prav pridno zabavljali čezenj. Ko pa je pričel Pavel uvajati na graščinskem posestvu novejšo izsledke umnega gospodarstva, ki jih je že preizkusil na župnijskem posestvu pri fari, in so se morali vsi ravnati po njegovih odredbah, je kar zavrelo med grajsko služinčadjo. Kar očitno so godrnjali: »Takle mladiček, ki je bil včeraj še to, kar smo mi zdaj, in še manj, nas bo učil? In te novotarije, ki pod milim Bogom niso nič prida, naj mi, ki smo osiveli v grajski službi, vršimo in otepavamo? Le kje se je vzel in odkod je prišel ta prisiljenec jare gospode in seme samega hudirja?«

Napetost med služinčadjo in oskrbnikom Pavlom je bila tako ustvarjena in se dvignila visoko; zvišala se je znatno, ko se je očitno pokazalo, da stoji sam prejasni grof trdno za odredbami in odločbami svojega osebnega zaupnika in namestnika, grajskega oskrbnika Pavla. Tedaj pa je izbruhnulo: »Tako ne gre več dalje!« so vzklikali in se rotili. »Ali gre on, ali pa mi!« so se jezili. Telo ni več le pod pepelom, ognjeni zublji so se pojavljali že na površju in švigali kvišku. Ogenj sovraštva bi že bil izbruhnul, da niso zmernejši sproti gasili in kolikor toliko omiljevali napetosti. A dolgo tako stanje ni moglo trajati, to so čutili in vedeli vsi,

Pavlu se še sanjalo ni, da vre med grajsko služinčadjo, dasi je bil za vsako stvar dovolj razumen. V tem času je obračal vso pozornost le na izboljšanje gospodarstva po umnih načelih in se ni utegnil ukvarjati še z mislimi in čustvi podrejene grajske služinčadi. Pač je slišal tu in tam kako žaljivo opazko, izbruhe divje jeze, toda ni vedel, da velja to njemu, in ni pripisoval globljega pomena takim besedam; rajši jih je preslišaval in dalje izvajal svoje izboljševalne gospodarske načrte. Posebno gorka sta bila Pavlu grajski volar, tisti hrust, ki je bil že leta in leta v tej službi, pa ga je ta mladi potepin Pavel, ki se je Bog ve odkod priklatil, preskočil in naenkrat splezal tako visoko v grajski službi, sam pa je ostal vsa mlada leta samo volar. Z njim je soglašala in ravno tako črtila Pavla zagrenjena nekdanja prelepa grajska vratarica, sedanja razcapana in umazana zadnja svinjska dekla. Ta se je kar penila od onemogle jeze; grizla jo je ljubo-sumnost, da je zdaj ta mladič to, kar je nekdanj bila ona; prvi v očeh prejasnega gospoda grofa! Očitno je govorila, da je treba mladega frkolina zlepa ali zgrda zapoditi; prva priložnost, ki se jim ponudi, naj ga s poti spravijo, in če drugače ne gre, naj ga ubijejo.

»Jaz sam ga ubijem in vržem v brezno, tega jarega mladca,« je viknil jezno volar, tisti hrust. »Le daj ga, kar daj ga; dobro delo storiš; za nas vse bi bilo prav tako,« ga je podžigala zadnja svinjska dekla. In se je pridušil volar, da ne bo prej miroval, dokler Pavel ne bo mrzel...

Kmalu zatem so grajski vozili hlode iz gozda, v katerem je bil pri tistih belih pečinah grozovit prepad; pravili so, da je brez dna: kdor noter pade, ga nikoli več ni ven.

In tako je nanese, da je mimo tistih belih pečin vozil volar, tisti hrust. In sam Bog ve, kako se je to moglo zgoditi: prav ob brezdanjem breznu so volarjevi voli čudno zavili z uglajenega pota v stran, toliko da ni težki voz zdrčal in treščil z živaljo vred v prepad. Le naglemu in umnemu ravnarju Pavlovemu, ki je bil v pravem hipu na mestu, se je posrečilo, da so s skupnimi močmi preprečili neizogibno nesrečo ter rešili voz in živino. »Hm!« je zahrkal tedaj volar, tisti hrust, ki se je zaklel, da bo Pavla ubil in v brezno vrgel, in rekel: »Gospod oskrbnik! Tukajle pokažite svojo modrost! Danes smo se rešili, kaj pa jutri? Tale prepad je treba odstraniti, ali ne? Samo vprašanje je, kako?«

»Nič lažjega! Zasuli ga bomo, pa bo; saj je dosti skalovja in zemlje v gozdu,« odvrne Pavel.

»Res, v gozdu je dosti skalovja in zemlje, ali za ta brezdanji prepad ne!«

»Tistile hribček poleg brezna bi vendarle zadostoval za to jamo; če ga prekucnemo v njo le sedmimo, tistile sprednji del, ki meji na prepad, se še poznalo ne bo, da je bilo nekoč tu brezno.«

»In če nima dna?«

»Nekje mora biti dno.«

Drugi so odpeljali hlode naprej, volarju pa se ni mudilo. Gre, nabere si kamnov, se previdno uleže na rob brezna, meče kamne vanj ter posluša. Bobnelo je, odmevalo, a nič se ni slišalo, da bi kamen kje obtičal, da bi bil kdaj padel na dno prepada. »Brezdanje brezno je to,« pripomni volar. »Tudi s celim gričem zemlje ga ne zasujejo, tako vam rečem. Mladi ste, gospod oskrbnik, bolje boste slišali kot jaz. Stopite bliže in poslušajte, kako bobni kamen, dna pa ne doseže.«

»To ni mogoče,« odgovori Pavel.

»No, pa vrzite še vi par kamnov, da se prepričate, kako in kaj,« je silil volar.

Tam nekje v daljavi zazveni tista romarska pesem. Pavel natančno sliši, kako pojo romarji:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas krvavi pot potil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

Pa stopi Pavel bliže prepada in posluša, ko vrže volar še drugi in tretji kamen v prepad. Posluša, a nič ne sliši, kdaj je padel kamen na dno brezna. Reče torej: »Zares, ta jama je globoka, brez dna pa vendar ni.«

Tista romarska pesem brni dalje:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas krvavo bičan bil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

Pavel počepne zdaj ob prepad in vrže prvi kamen v brezno. Posluša, posluša... Sliši bobnenje, konca res ne sliši. Volarju lebdi pred očmi, za kar se je pred zadnjo svinjsko deklo v gradu pridušil; tista romarska pesem brni še dalje:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas je s trnjem kronan bil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

Vrže Pavel drugi kamen v brezno in se še bolj k prepadu premakne. Posluša, posluša, a nič ne sliši, da bi se bil kamen ustavil ali padel na dno. Volarju šepeče zli duh, naj stori hitro, kar misli, tista romarska pesem pa brni še dalje:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas je nosil težki križ.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

Čisto na rob brezna počene Pavel in vrže še tretji kamen vanj in posluša, a nič ne sliši bobnenja. Sam rogati je menda pripomogel, da je tedaj zavrela volarju kri in ni nič pomišljal in brez krika in vika kar zahrbtno pahnil mirno poslušajočega Pavla v brezdnanji prepad. »Nikoli več te ne bo ven, nikoli več ne boš gledal božjega sonca, ti priganjač grajski, ti!« Tako vpije v svoji maščevalnosti zmagovalno volar in daje s tem duška vedno večji tesnobi srca, ki ga je nenkrat zgrabila in začela dušiti. Še vpije: »Nikoli, nikoli več ne boš nad nami gospodovalo, ti smetišče jare gospode! Z vsakim bom tako pomedel, kdor bi se še silil nad nas!« Tako je vpil, da bi prevpil v duši črno grozo...

Veter pa je zapihal in še glasneje je donela romarska pesem:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas krvavo križan bil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

*

Hlapci so spraševali volarja, ki je pozno prispel domov: »Kje si se mudil? Ti je mar nagajalo? Dolgo si se mudil, dolgo...!«

Volar je molčal.

Še so ga spraševali: »Pa kje je novi gospod oskrbnik?«

Volar je molčal.

»Kaj nista šla skupaj?«

Volar ne reče nič.

Spogledovali so se sedaj hlapci in niso vedeli, kaj bi še govorili. Temni pogled volarjev ni pomenil nič dobrega. Znano jim je bilo, kako se je bil pred svinjsko deklo zaklel. In vsak je slutil isto... Prilika je bila... Tudi trde hlapce je zgrabila skrb in jih dušila...

*

S tesnobo v srcu so iskali mladega grajskega oskrbnika sedem dni in sedem noči. Tudi volar ga je iskal. Zdaj je bil plah in pobit in brez moči, kakor Judež, ki je bil izdal nedolžnega Jezusa. Iskali so ga zaman, niso ga dobili. Prejasni gospod grof je žaloval za njim, da bi za lastnim sinom ne mogel bolj.

8. Na drugem svetu.

avel je medtem padal v breznu, romarska pesem, tista žalostna, je že davno utihnili; zadeval se je ob skalnate stene in še vedno padal... Naposled je padel na veliko seneno kopico... na drugem svetu. To je bila sreča zanj, da je padel na kup sena. Kje bi sicer iskal svoje ude in kosti? Bil je strašno zbit in razmesarjen in seveda — mrtev.

Tam v bližini je stal sivi starec, Vetrov oče, z velikimi grabljami v rokah. Sušil je seno, ga zgrabljeval in zdeval v velike kopice. Ko je opazil, da je izpod odprtega stropa, ki vodi na oni svet, z veliko silo padlo nekaj na seneni kup, je dal grablje iz rok in šel pogledat, kaj bi bilo. In ko je pogledal, je videl, da leži

vrhu kopice, ki se je po padcu močno vdala, nakažen mladenič. Še za bucikino glavico nima zdrave kože na sebi, ves je v krvi in začrnelih ranah. Starec ga prime za roko in mu potiplje žilo: še iskric življenja ni bilo več v njem. »Tako mlad, pa že mrtev!« vzdihne dobri Vetrov oče, zakaj globoko v srce se mu je zasmilil ubogi mladec. Takoj nato zakliče: »Hej, mili vetre, Jugov Jugec! Hitro na noge in priveslaj semkaj k meni!«

Lahen vetre je zavel, bil je to mili Jugov Jugec, se ustavil pred sivim starcem, Vetrovim očetom, in vprašal: »Dedek, kaj želite?«

»Tegale ranjenca rahlo odnesi tja k studencu, ga tamkaj okoplji v mrtvi vodi, nato ga prinesi zopet nazaj. Naglo!«

Mili vetrc Jugov Jugec: »Hajdi, ranjenec, vsedi se name, na moj hrbet; hitro, kakor bi ustrelil, bova pri studencu z mrtvo vodo.«

»Ranjenec je mrtev: zavij ga v bele rjuhe in odnesi na mehkih pernicah k studencu!«

Hitro ga je mili vetrc Jugov Jugec zavil v bele rjuhe, ga položil na mehke pernice ter ga odnesel po zraku k studencu z mrtvo vodo. Je zašumljalo v prvič: mladeč se je že kopal v studenčni kopeli. Je zašumljalo v drugo: mladeč je bil že skopan. V čudodelni mrtvi vodi so se mu zacelile vse rane, tako da se ni prav nič poznalo, kje je bil zbit in razmesarjen; vsa koža mu je bila cela, še za bucikino glavico ni bila več ranjena. Je zašumljalo v tretje: mladeč je ležal iznova na velikem senenem kupu pred starim Vetrovim očetom. Nihče bi ne bil mogel verjeti, da je bil res kdaj ta mladeč tako silno razmesarjen in zbit, tako mu je pomagala čudodelna kopel v studencu, a bil je še — mrtev.

»Mili vetrc, Jugov Jugec, hvala! Odstopi zdaj!« je rekel sivi starec, Vetrov oče. Mili vetrc Jugov Jugec se je močno napihnil; še preden se je poslovil od svojega deda, Vetrovega očeta, je pihnil ta vanj: rahla sapica je zavela in mili vetrc Jugov Jugec jo je zibaje se odveslal in izginil v očetovo hišo, v prostrani dom vetra Juga.

Sivi starec, Vetrov oče, je nekaj hipov obstal ob velikem senenem kupu in zadovoljno motril zaceljenega mladca, ki je padel daleč z one- ga sveta in prebiva sedaj v njegovem podzemskem kraljestvu. Nato pa je hitel k studenčku žive vode, ki je prijetno žuborela za dober streljaj proč od tam, zajel iz studenca žive vode za pol čutare, jo pogledoval proti luči in ko je obrnil pogled proč od posode,

je vzkliknil: »Prava je, čisto prava!« Z veselim obrazom je stal s čutarico v roki zopet pred mrtvim mladcem in ga trikrat poškopril s čudodelno živo vodo. Poškopril ga je z živo vodo prvič: mladenič se je pomladil, za nekaj let je bil mlajši kot prej. Poškopril ga je z živo vodo v drugo: pomlajeni mladenič je začel gibati z glavo, mahati z rokami in suvati z nogami. Poškopril ga je v tretje z živo vodo: pomlajeni in z vsemi udi gibajoči mladeč se je predramil in obudil v življenje ter hkrati začutil tako silo v sebi, da bi zmogel griček prekucniti tam v grajskem gozdu in sam zasuti brezdanje brezno. Debelo je gledal okrog sebe. Nič ni vedel, kje je. Po ušesih mu je še brnela tista žalostna romarska pesem:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas krvavi pot potil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

Spomnil se je zdaj, da je s kamenčki meril globino strašnega prepada ob tistih belih skalah v grofovem gozdu; ko je v tretje vrgel kamenček v brezno in štrbunknil tudi sam vanj, kakor da bi ga bila neka sila pahnila noter. In je padal, padal, padal... In ko je padal, je v glavi izračunaval globino brezna, v srcu pa mu je odmevala romarska pesem:

»Jezus je usmiljen bil...«

Naenkrat pa je vse obmolknilo, se stemnilo in se v globoko spanje vtopilo.

Nič ni torej vedel, kje je sedaj in kam je padel. Na to seneno kopico? Je mar senena kopica dno strašnega prepada ob belih skalah v grofovem gozdu? Če je, potem je imel volar prav, ko je trdil, da cel griček zemlje ne zasuje brezdanjega brezna.

Pa kako, da se počuti tako zdrav in krepak? Kaj se ni nič potolkel, ko je padal, padal, padal...? Ali je mar umrl in je zdaj na drugem svetu?

Zadnja misel ga je čudno presunila, da je kar poskočil pokonci, se zravnal in se ogledoval. Bil je zdrav in vesel; ož čudodelna živa voda ga je pomladila, tako da ni bilo na vsem svetu zdaj goršega fanta. Ali kje je vendar? (Dalje.)

Bajt Fr.

Tri sestre

Živele so svoje dni tri sestre: Hrabrost, Odločnost in Razumnost.

Hrabrost je bila najstarejša, druga je bila Odločnost, a najmlajša Razumnost.

Hrabrost je bila zelo izkušena; zakaj njen življenjski tek je bil neprestan boj za obstanek. Boriti se je morala za svoje in večkrat tudi za svojih sestra pravice. Kri je prelivala v potokih. Zmagovita je prišla iz zadnjega odločilnega boja. Zaradi tega se je v njej utrdila samozavest, da je ona poklicana voditi mlajši sestri.

Prav to pa ni bilo po volji Odločnosti. Tudi ona je veliko pretrpela v teku svojega življenja. Prepričana je bila, da se upa živeti brez sestrinega varuštva. Zato se je začela s starejšo sestro prepirati tako strupeno in glasno, da se je bilo bati razdruženja.

Tudi najmlajša je v svojih mladostnih letih mnogo trpela. Živela je popečini v suženjstvu. Hlapčevstvo ji je polagoma prešlo v meso in kri. Ker pa je bila nadarjena, jo je krepila sebičnost, da je tudi ona nekaj. Ni dovolila, da bi jo vodila starejša, niti srednja sestra.

Nesloga je bila tolika, da so se dobri sosede zgražali in žalostili, hudobni pa veselili in komaj čakali trenutka, da planejo na nje, jih zaslužnijo in si razdelijo njih posestva kot vojni plen.

Ko je bil prepir na višku in se je bilo bati najhujšega, je nenadoma šinil z neba Duh božji rekoč:

»Dovolj je sovraštva, ljube sestre, dovolj je prepira. Pozabite, kar je bilo razkrajajočega med vami! Glejte, vaši sovražniki komaj čakajo, da vas onovič pogoltnejo! Da pa laže prenesete to samoodpoved, naj ne vlada nad vami ne Hrabrost, ne Odločnost in niti ne Razumnost, pač pa božja poslanica — Složnost.

Sestre so razumele božji migljaj in se sporazumete v veliko veselje vseh treh.